

स्थानीय राजपत्र

भाग-२ खण्ड ६ संख्या ७

बागलुड नगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

बाल संजाल तथा बाल समुह वा क्लब गठन तथा कार्य
संचालन निर्देशिका २०७९

अनुसूची २

(दफा ४ तथा अनुसूची १ को भाग-२ संग सम्बन्धित)

बागलुङ नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड ६ संख्या ७, २०७९ असोज ०९

भाग-२

बागलुङ नगरपालिका

**बाल संजाल तथा बाल समुह वा क्लव गठन तथा कार्य
संचालन निर्देशिका २०७९**

प्रस्तावना:

राष्ट्र निर्माणको लागि बालबालिकाहरुको समेत भूमिका महत्वपूर्ण हुने भएकोले उनीहरुको शारीरिक, सामाजिक, संवेगात्मक र बौद्धिक विकास गर्दै बालबालिकाहरुको हकहित एवं बाल अधिकारको विषयमा जनचेतना जगाई सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षिक एवं अन्य सम्बद्ध क्षेत्रमा समेत बाल सहभागिता जुटाउन र बाल विकासको साथै बाल संरक्षणको पहल गर्न वाञ्छनीय भएकाले योनिर्देशिका तर्जुमा गरिएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: यस विधानको नाम “.....बाल संजाल बाल समूह वा क्लव गठन तथा कार्य संचालन निर्देशिका २०७९ रहने छ । यो विधान बागलुङ नगरपालिकाबाट स्वीकृत भए पछि तुरुन्तै लागु हुनेछ ।

२. कार्यालय: यस विधान बमोजिम गठित बाल संजाल बाल समूह वा क्लव..... को कार्यालय जिल्ला न.पा. वडा नं. स्थित स्थानमा रहनेछ ।

३. ठेगाना: यस बाल समूह/क्लवको पत्राचार इमेल वा सम्पर्क ठेगाना निम्न बमोजिम हुनेछ:
.....
.....

४. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा:

(क) बाल संजाल बाल समूह वा क्लव भन्नाले यस विधानको धारा ६ अनुरूप बाल संजाल बाल समूह वा क्लव जनाउने छ । यो बाल संजाल बाल समूह वा क्लव नगरपालिका आवद्धता भएको बाल संजाल बाल समूह वा क्लव लाई जनाउनेछ ।

(ख) “बालबालिका” भन्नाले यस विधानको प्रयोजनको लागि ८ वर्षदिखि माथि १८ वर्ष ननाघेका बालबालिकाहरुलाई जनाउनेछ ।

५. उद्देश्य एवं कार्यहरु: यस बाल समूहको देहाय बमोजिमका उद्देश्य एवं कार्यहरु रहनेछन्:

- (क) बालबालिकाहरूको शारीरिक, मानसिक, सामाजिक, संवेगात्मक तथा सहभागितात्मक विकासको अभिवृद्धि गर्ने ।
- (ख) बाल अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय कानूनको बारेमा सचेतना गराउनु ।
- (ग) बाल समूहको विस्तार र संगठनात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- (घ) धर्म, वर्ण, लिङ्ग, जातजाति वा अन्य कुनै आधारमा बालबालिकाहरूलाई विना भेदभाव समान अवसर प्रदान गर्ने बारेजनचेतना जगाउने ।
- (ङ) बालबालिकाहरूको विरुद्ध हुने घरायसी हिंसा, बाल यौन शोषण, बाल दुर्व्यवहार, बालश्रम, बाल बेचबिखन, बाल विवाह जस्ता सामाजिक विकृतिका विरुद्ध स्थानीय रूपमा सचेतना जगाई सो को कानूनी उपचारको लागि ।
- (च) बाल अधिकार सम्बन्धी विविध कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
- (छ) बाल विकास सम्बन्धी विविध कार्यक्रमहरू संचालन गर्नु ।
- (ज) पूर्व बालविकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरूमा सहभागी गराउनु ।
- (झ) बालबालिका सम्बन्धी हरेक गतिविधिमा सहभागिता गराउनु ।
- (ञ) वातावरण स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमलाई बाल गतिविधिमा समावेश गराउनु ।

(ट) आफ्नो समूह भित्रका बालबालिका सम्बन्धी विविध आधारमा तथ्यांकसंकलन गर्नु ।

(ठ) बालबालिकाहरूको समस्या पहिचान गरी सो समस्या सम्बन्धित निकायमा पुऱ्याउन र समाधान गर्ने प्रयत्न गर्नु ।

(ड) जन्मदर्ता, बाल शिक्षा, बालिका शिक्षा, बालवृद्धि (तौल) सरसफाई, खोप पोषण, बालस्याहार, आयोडिनको महत्व जस्ता मातृ एवं बाल स्वास्थ्यको विषयमा सन्देश वाहकको रूपमा कार्य गर्ने ।

(ढ) बालबालिकाहरूसँग सम्बन्धित रोग झाडा पखाला, निमोनिया तथा खुल्ला दिशा पिसाव मुक्त क्षेत्र बनाउने लगायतका विषयमा समाजमा जानकारी एवं सो कोनिरकरणको लागि चेतना जगाउनु ।

(ण) पिछडिएका, जोखिममा परेका, विपन्न, द्वन्द एवं दैवी प्रकोपबाट पिडित बालबालिकाहरूको पुर्नस्थापनाको लागि पहल गर्नु ।

(त) अन्य बाल समूहहरू वा निकायसँग समेत समन्वय गरी एकिकृत रूपमा काम गर्ने ।

(थ) बालबालिकाको पूर्ण विकासका लागि अन्य विविध रचनात्मक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।

(द) एच.आई.भि. एड्सका सम्बन्धमा जनचेतना जागृत गराउने ।

(घ) बाल विवाह, बहुविवाह, अनमेल विवाह, जातिय भेदभाव एवं दाइजो प्रथा लगायत सामाजिक विकृतिको विरुद्ध जनचेतना जगाउने ।

(न) बालबालिकाहरूलाई विविध प्रतिस्पर्धात्मक गतिविधिमा विना भेदभाव बालबालिकालाई सरिक गराउन पहल गर्ने ।

६. वडा बाल संजाल, समुह एवम् क्लव संचालनको लागि समिति, संस्थागत तथा कार्यान्वयन व्यवस्था/प्रक्रिया

६.१ वडा बाल संजाल समिति: बालबालिकाको सर्वोत्तम हित कायम गर्न तथा कार्यन्वयनमा सहजीकरण गर्न , वडा बाल संजालमा उक्त वडामा रहेको विद्यालयबाट समावेशिताको आधारमा कम्तिमा १ बालबालिका गरी २ जना उक्त वडाको प्रत्येक टोलबाट समावेशिताको आधारमा १ बालबालिका गरी २ जना बालबालिका सदस्य हुनेछन् ।

६.२ टोल तथा विद्यालय स्तरका बाल समुहमा समावेशिताको आधारमा कम्तिमा ५१ प्रतिशत बालिका सदस्य हुन् गरी कम्तिमा ९ देखि बढिमा २५ सदस्य रहनेछन् ।

७. बाल संजाल बाल समूह वा क्लव को गठन:

७.१ बाल संजाल बाल समूह वा क्लवको गठन समूहका साधारण सदस्यहरूको साधारण सभाबाट हुने निर्वाचन प्रकृयाबाट हुनेछ । यस बालक्लवको कार्य समितिमा निम्नानुसारका पदाधिकारी हुनेछन्:

(क) अध्यक्ष : १ जना

(ख) उपाध्यक्ष : १ जना

- (ग) सचिव : १ जना
- (घ) सहसचिव : १ जना
- (ङ) कोषाध्यक्ष : १ जना
- (च) सदस्य : दफा ६ अनुसार
- (छ) सल्लाहकार : आवश्यकतानुसार
- (ज) संरक्षक : १ जना

७.२ बाल संजाल बाल समूह वा क्लव को कार्य समितिको संरचना समावेशीताको आधारमा गठन हुनेछ ।

८. सल्लाहकार: बाल संजाल बाल समूह वा क्लव ले सल्लाहकार नियुक्ति गर्दा निम्न आधारमा गर्नु पर्दछ :

(क) पूर्व बाल संजाल बाल समूह वा क्लव को अध्यक्ष पदेन सल्लाहकार हुनेछ ।

(ख) स्थानीय शिक्षक, खेलाडी, प्रतिष्ठित विद्वान, प्राध्यापक वा समाजका प्रतिष्ठित व्यक्ति वा सम्बन्धित संस्थाका सदस्यहरूका अभिभावक मध्येबाट आवश्यकतानुसार सल्लाहकारहरू रहने छन्।

९. संरक्षक: बाल संजाल बाल समूह वा क्लव का संरक्षकमा संस्थालाई अभिभावकको रूपमा आर्थिक वा व्यवस्थापकीय सहयोग प्रदान गर्ने संस्था/व्यक्ति रहने छन्। संरक्षकको नियुक्ति बाल समूहको निर्णय अनुसार हुनेछ ।

८.१ विद्यालयमा एकजना शिक्षक संरक्षक र प्राधानाध्यापक प्रमुख संरक्षक शिक्षक रहनेछन ।

१०. पदावधि: बाल संजाल बाल समूह वा क्लव को पदावधि गठन भएको मितिले २ वर्षको हुनेछ । कुनै पदाधिकारीले राजिनामा दिएमा वा अन्य कुनै कारणले पद रिक्त भएमा पदाधिकारीको हकमा बाँकी अवधिका लागि सम्बन्धित बाल संजाल बाल समूह वा क्लव ले आफु मध्येबाट नियुक्ति गर्नेछ र सदस्य पदका लागि आफ्नो साधारण सदस्य मध्येबाट चयन गर्नु पर्नेछ ।

११. पदाधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार: पदाधिकारीहरूको देहाय बमोजिमको काम, कर्तव्य र अधिकार हुनेछ:

(क) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार: अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:

१. क्लवको बैठक र समूहको साधारण सभाको अध्यक्षता ग्रहण गर्ने ।
२. क्लवको बैठक वा साधारण सभामा आवश्यक प्रस्ताव र कागजात पेश गर्ने गराउने ।
३. क्लवको आम्दानी, खर्च हिसाब र अन्य कागजात सुरक्षित राख्ने राख्न लगाउने ।
४. क्लवको निर्णय र जि.वा.क.स. को निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।
५. क्लवको प्रतिनिधि चयन गरी पठाउने वा समूहको प्रतिनिधित्व गर्ने ।
६. उपाध्यक्ष र सदस्यहरूलाई विषयगत कार्यभार विभाजन गरी दिने ।

७. सात दिन भन्दा बढी समयका लागि अनुपस्थित भएमा उपाध्यक्षलाई र उपाध्यक्ष नभएमा आफू मध्येका वरिष्ठ सदस्यलाई कार्यवाहक अध्यक्ष तोक्ने ।

८. बाल संजाल बाल समूह वा क्लव जिल्ला समन्वय समितिसँग समन्वय गरी वा अन्य संघ संस्था वा निकायहरूसँग कार्यक्रमको माग गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

९. तोकिएको अन्य कार्य गर्ने ।

ख. उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार: उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:

१. अध्यक्षको अनुपस्थितिमा कार्यवाहक अध्यक्ष भै कार्य गर्ने

।

२. तोकिएको अन्य काम गर्ने ।

ग. सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार: सचिवले अध्यक्षको प्रत्यक्ष निर्देशनमा रही देहायको काम कर्तव्य र अधिकारको प्रयोग तथा पालन गर्नु पर्नेछ:

१. क्लवको स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने ।

२. बालबालिका वा बाल संजाल बाल समूह वा क्लव संग सम्बन्धित व्यक्तिको अध्यावधिक अभिलेख राख्ने ।

३. क्लवको चल, अचल तथा जिन्सी सम्पत्तिको लगत राख्ने

।

४. क्लवको बैठकको माइन्यूट गर्ने, निर्णय गर्ने पुस्तिका जिम्मा लिने र निर्णय प्रमाणित गर्ने । ५. क्लवको प्रशासकीय कार्य गर्ने ।
६. अध्यक्षको निर्देशन अनुसार बैठक बोलाउने ।
७. तोकिएको अन्य कार्य गर्ने ।
- घ. सहसचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार:
१. सचिवको अनुपस्थितिमा सचिवको कार्यभार संहाल्ने ।
२. तोकिएको अन्य कार्य गर्ने ।
- ङ. कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार:
१. क्लवको आय व्यय दुरुस्त राख्ने ।
२. आर्थिक वजेट तयार गरी समूहको बैठकमा पेश गर्ने ।
३. आर्थिक सहयोग जुटाउने ।
४. आर्थिक कारोवार सम्बन्धी जिम्मेवारी पूरा गर्ने ।
- च. सदस्यको काम कर्तव्य र अधिकार:
१. बैठकमा सहभागी हुने ।
२. निर्णयको लागि आफ्नो मत पेश गर्ने ।
३. तोकिएको कार्य गर्ने ।
४. समूहको हित हुने अन्य रचनात्मक कार्य गर्ने ।

१२. सदस्यता:

अ. सदस्यताको योग्यता: यस बाल समूहमा देहायका बालबालिका सदस्य हुन पाउने छन्:

- (क) उमेर कम्तिमा ८ वर्ष पुगी १८ वर्ष ननाघेको
- (ख) स्थायी सरुवा रोग नलागेको ।
- (ग) मगज नविघ्नेको वा बौलाहा नभएको ।
- (घ) समूहको निर्देशिकामा प्रतिबद्ध हुने ।

आ. सदस्यताको खारेजी:

- (क) मगज विघ्नेमा वा बौलाहा भएमा ।
- (ख) १८ वर्ष उमेर नाघेमा ।
- (ग) मृत्यु भएमा ।
- (घ) राजिनामा दिएमा ।
- (ङ) अविश्वासको प्रस्ताव पारित भई हटाइएमा ।
- (च) सदस्यता नविकरण नभएमा ।
- (छ) लगातार तीन पटक विना सूचना बैठकमा अनुपस्थित भएमा ।
- (ज) एक भन्दा बढी बाल समूहको सदस्यता लिएको पाइएमा वा प्रतिनिधित्व गरेमा ।

१३. समूहका पदाधिकारीको उमेरको हद: बाल समूहका कार्यसमितिका पदाधिकारीको उमेर कम्तिमा आठ वर्ष पुगेको हुनु पर्नेछ र १६ वर्ष सम्मको रहनेछ ।

१४. आरक्षण: यस बाल समूहमा सम्पूर्ण सदस्य संख्याको कम्तिमा ५०% बालिका हुनुपर्नेछ तर समूहमा प्रयाप्त बालिका सदस्य नभएमा पनि समूह कायमै रहनेछ ।

१५. सदस्यता शुल्क तथा नविकरण:

(क) बाल समूहको सदस्यता शुल्क वा नविकरण शुल्क वा अन्य कुनै शुल्क बाल समूहले तोके बमोजिम हुनेछ ।

(ख) बाल समूहका सदस्यले आ आफ्ना समूहमा हरेक वर्ष सदस्यता नविकरण गर्नु पर्नेछ ।

(ग) बाल समूहले बाल समूह जिल्ला समन्वय समिति बागलुङमा प्रत्येक वर्ष समूहको वार्षिक प्रतिवेदनका साथ नविकरण गराउनु पर्नेछ । सो को जानकारी जिल्ला बालकल्याण समिति बागलुङमा गराउनु पर्नेछ ।

१६. बैठक: बाल समूहलेकम्तिमा महिनाको एक पटक बैठक बस्नु पर्नेछ । बैठकको गणपूरक संख्या ५१% को उपस्थितिलाई मानिनेछ ।

१७. निर्णय: बाल समूहको बैठकमा बहुमतको निर्णय मान्य हुने छ तर मत बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिने सक्ने छ ।
नोट: निर्णय प्रक्रियामा संरक्षक वा सल्लाहकारले मतको प्रयोग गर्न पाउने छैनन् ।

१८. निर्वाचन: बाल समूहले प्रजातान्त्रिक पद्धति अनुरूप आफ्नो समूहको निर्वाचन पदावधि समाप्त हुनुभन्दा एक महिना पहिले सम्पन्न गर्नुपर्नेछ ।

१९. निर्वाचन अधिकृत :

बाल समूहले आफ्ना संरक्षक एवं सल्लाहकार मध्येबाट कम्तिमा तीन जना निर्वाचन अधिकृत तोक्नु पर्नेछ । सो मध्ये एक जना मुख्य निर्वाचन अधिकृत रहने छन् । मुख्य निर्वाचन अधिकृतले निर्वाचन प्रक्रिया वा कार्यविधि आफै निर्धारण गर्नेछ ।

२०. कोष:

(क) यस बाल समूहले आफ्नो नामबाट एउटा कोषको स्थापना गर्नेछ ।

(ख) बैंक वा वित्तीय संस्थामा खाता संचालन गर्न समूहले अध्यक्ष,कोषाध्यक्ष र संरक्षकको नामबाट सञ्चालन गर्नुपर्नेछ । कोषबाट रकम झिक्नु पर्दा समूहको निर्णय अनिवार्य रूपमा हुनु पर्नेछ । बाल समूह/क्लवको निर्णय अनुसार कोषको रकम खर्च गर्न सकिने छ । तथा बैंक खाता खोल्नका लागि जिल्ला बालकल्याण समितिको अनिवार्य सिफारिस लिनु पर्नेछ ।

(ग) कोषमा देहायका स्रोतबाट रकम जम्मा हुनेछ:

१. बालबालिकसँग सम्बन्धित निकायबाट प्राप्त सहयोग ।
२. सहयोग, उपहार ।
३. सदस्यता तथा नविकरण शुल्क ।
४. सांस्कृतिक वा विविध रचनात्मक कार्यक्रमबाट उठेको रकम ।
५. समूहको प्रकाशनबाट प्राप्त हुने रकम ।
६. बाल समूह जिल्ला समन्वय समितिबाट प्राप्त हुने रकम ।
७. अन्य सामाजिक संघ संस्थाबाट प्राप्त रकम ।

२१. प्रतिवेदन: बाल संजाल बाल समूह वा क्लव ले आफ्नो वार्षिक साधारण सभाबाट पारित वार्षिक प्रतिवेदन बालकल्याण समिति र बागलुङ नगपालिका स्थानीय तहमा प्रत्येक वर्षको असार मसान्त भित्र पेश गर्नु पर्नेछ ।

२२. संशोधन: यो निर्देशिका संशोधन गर्दा बाल समूहको साधारण सभाको दुई तिहाई सदस्यहरूको बहुमतले निर्देशिका संशोधन प्रस्ताव पारित भई बागलुङ नगरपालिकाबाट स्वीकृत भएमा यो निर्देशिका लागू हुनेछ ।

२३. बचाउ: प्रस्तुत निर्देशिकामा उल्लेखित कुराहरू प्रचलित नेपाल ऐन नियम वा विनियमसँग बाँझिएमा बाँझिएको हदसम्म यस निर्देशिकामा उल्लेखित कुराहरू स्वतः अमान्य हुनेछन्।

२४. समूहको खारेजी वा विघटन: कुनै कारणवश समूह खारेजीमा परेमा वा विघटन हुन गएमा त्यस समूहको सम्पूर्ण चल अचल सम्पत्ति बागलुङ नगरपालिकाको संरक्षणमा सार्नेछ ।

२५. विविध:

१. साधारण सभा: समूहको साधारण वर्षको एक पटक बस्नेछ । साधारण सभाको सूचना प्रत्येक सदस्यहरूलाई १ महिना अगावै सचिवले दिनु पर्नेछ । साधारण सभामा समूहको वार्षिक कार्य प्रगति प्रतिवेदन, आर्थिक प्रतिवेदन तथा वार्षिक कार्ययोजना सम्बन्धी प्रस्तावहरू निर्णयार्थ समूहले पेश गर्नेछ । साधारणसभाको गणपूरक संख्या समूहका साधारण सदस्यहरूको ५१% को उपस्थितिलाई मानिनेछ ।

२. **कार्यविधि बनाउने:** निर्देशिकाको उद्देश्य प्राप्तीको लागि समूहले आफूलाई आवश्यक पर्ने विनियम बनाउन सक्नेछन् साथै आवश्यक समिति र उपसमितिहरूको पनि गठन गर्न सक्नेछन । यो समितिको कार्यविधि बाल समूहःक्लवले निर्धारण गर्नेछ ।

३. **संशोधन:** समूहको निर्देशिका संशोधन गर्न परेमा निर्देशिका संशोधन प्रस्ताव समूहको साधारण सभाको दुई तिहाई बहुमतकोनिर्णय भई सम्बन्धित बागलुङ नगरपालिका.बाट स्वीकृत भएपछि मात्र लागु हुनेछ ।

४. **अविश्वासको प्रस्ताव:** समूहको निर्देशिका विपरित कार्य गरेको भनि समितिका कुनै पदाधिकारी माथि समितिका एक तिहाई सदस्यहरूले गरेको लिखित अविश्वासको प्रस्ताव समूहमा पेश गरेमा सो प्रस्ताव साधारण सभाको दुई तिहाई बहुमतबाट पारित भएमा त्यस्ता पदाधिकारीहरू स्वतः पद मुक्त हुनेछन् ।

५. समूहले आफ्नो निर्देशिका एवं पदाधिकारी सदस्य सहितको नामावली सम्बन्धित स्थानीय तहमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

समाप्त